

Üzenet a Magyar Nyelvtudományi Társaságnak

Októberben¹ Sátoraljaújhelyen, az „Édes Anyanyelvünk” verseny díjkiosztó ünnepségén találkoztam dr. Szathmári István professzorral, aki kedvesen meghívott a Nyelvtudományi Társaság december 9-i budapesti közgyűlésére, amelyen megemlékeznek szépapám, Kazinczy Ferenc születésének 250. évfordulójáról² Sajnos nem áll most módomban Svédországból újra Magyarországra utazni, de kérem őt, hogy adja át az üdvözetemet a közgyűlés résztvevőinek. Igen jó érzés azt tapasztalni, hogy ünnepi események hosszú során méltatják idén Kazinczynak a magyar nyelv és irodalom megújításában vállalt szerepét, s hogy megindult műveinek kritikai kiadása.

Nemrég lapozgattam egy finn irodalomtörténetben, és meglepetéssel láttam, hogy H. G. Porthan, a 18. század vezető finn tudósa a magyar és a lapp nyelv rokonságáról írt. Ez annál inkább feltűnt nekem, mert nemrég a Magyar Nyelv Múzeuma számára készített ismertető füzetben olvastam, hogy Sajnovics János 1769-ben a magyar és lapp nyelv rokonságát figyelte meg. A két esemény nagyjából egyidejű volt, és ezért sejtettem, hogy valami kapcsolat lehetett közöttük. Utánajártam a dolognak, és rátaláltam Porthan cikkére, amely őt folytatásban az első finn újság első évfolyamában jelent meg 1771-ben. Annak idején svéd volt a finnek irodalmi nyelve, tehát el tudtam olvasni. Porthan részletes kivonatot közölt Sajnovics latin nyelvű dolgozatából néhány személyes megjegyzéssel.

Sajnovics Észak-Norvégiában a Vénusz bolygó pályáját tanulmányozta, ott került kapcsolatba a lappokkal. Feltűnt neki, hogy amikor távolról hallotta a lappok beszédét, az úgy hangzott, mintha magyar lett volna. Egy szót sem értett, de a nyelv dallama, valamint az, hogy a hangsúlyt az első szótagra helyezik, megegyezik a magyarral. A hangok kiejtése is nagyon hasonlít; azt írta, hogy a *gy*, *ny* és *ty* hangok, amelyek nem léteznek más nyelvben (ő legalább is úgy tudta), a lappban szintén előfordulnak. Olyan tökéletesen tudta kiejteni a lapp szavakat, hogy mások azt hitték, tud lappul. Amikor visszatért Koppenhágába, buzdították, hogy hatoljon mélyebbre az esetleges nyelvrokonság kérdésében, de nehezen tudott a lapp nyelvről szóló irodalomhoz jutni, mert ami volt, azt dánul írták, és azt nem értette. Végül is valaki lefordított neki latinra egy lapp nyelvtant. Akkor látta, hogy a nyelv szerkezete, a ragozás módja is nagyon hasonlít a magyarhoz, amit komoly szakértelemmel és részletesen elemzett. Mellett talált néhány szót, amelyek majdnem egyformák a lapp, a finn és a magyar nyelvben.

Most már tudjuk, hogy a finnek és az észtek genetikailag nem állnak rokonságban sem a magyarokkal, sem a lappokkal, de kétségkívül fennáll egy finnugor nyelvi rokonság. Mindez nem újdonság a Magyar Nyelvtudományi Társaság tagjai számára, de én úgy látom, hogy ez a magyar nyelv életerejét bizonyítja. 5-6000 évvel ezelőtt különváltak az uráli nyelvcsaládhoz tartozó nomád népek, a vándorlásuk folyamán annyi idegen szót vettek át különböző forrásokból, hogy a nyelvi hasonlóság gyakorlatilag eltűnt. De ezeket a befoga-

¹ 2009 októberében. – A szerk.

² L. MNy. 2010: 1–14.

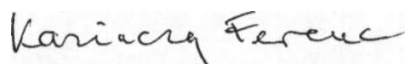
dott szavakat beillesztették nyelvünk szerkezetébe, úgy ragozták őket, oly módon használták, mint a nyelvhez tartozó ősi szavakat.

Ez a több évezredes folyamat még ma is folytatódik. A most átvett idegen szavakat beolvasztjuk a nyelvünkbe, sőt – amikor a kiejtés szerint írjuk le –, magyarosítjuk őket. A Társaság honlapján előfordul a *mintafájl* szó, amire csak akkor ismertem rá, amikor – gondolatban – kimondtam, mert az angol írásmód, amelyhez szokva vagyok, *file*. Játszani is lehet az új szóval: „Ha valamit egy fájlba teszünk, akkor azt fájloljuk, és nem kell fájlalnunk, hogy ezáltal egy új magyar szót alkottunk!”

Ne féltsük tehát a nyelvet! Arra gondolok, hogy romlásról csak akkor lehetne szó, ha az újdonság lenne a rossz, és a maradiság a jó. Szójátékszerű ez a gondolat, de úgy érzem, Kazinczy szellemében hangzik, és talán nem tekintik ebben az összefüggésben provokálónak, bár túlságosan leegyszerűsít egy bonyolult kérdést. Nyelvünk változik, változni fog, de állománya nem romlik. A magyar nyelv mindig magyar marad, s rajtunk, magyarul beszélő embereken múlik, hogy milyen gondolatokat, tartalmakat közvetítünk vele.

A Nyelvtudományi Társaság honlapján megismerkedtem a Társaság célkitűzésével és működésével. A 106 éves múlt bizonyítja, hogy azt a fontos feladatot, amit magára vállalt, nagy sikerrel végezte és végzi. Köszönöm, hogy gondoltak rám, és sok sikert kívánok a jövőendő évekre is!

Stocksund, 2009. december 1.

Dr. Kazinczy Ferenc